

2013 szeptember Hónapló

Dalos György: Gonoszság és nagyvonalúság

Gonoszság és nagyvonalúság

Berlin, 2013. július 14.

Andrassew Iván író, a Népszava szerkesztőjét két rákműtét között a kórházban kirabolták: elvitték a komputerét, amely a külvilággal való kapcsolattartásának úgyszólván egyetlen eszköze volt. Andrassew ugyanis önmaga életben tartásához azt a bámulatos módszert választotta, hogy beteggyábjából napi rendszerességgel írta tovább Távoli naplóját. Maga ez a szellemi teljesítmény s egyben testi erőpróba leginkább Devecseri Gáboréra emlékeztet, aki hasonló bajtól sújtva, 1970–71-ben a Kútvölgyi kórterméből küldte rendszeresen az ÉS-nek A hasfelmetszés előnyei című sorozatát. Különös mű volt: a múltban való prousti alámerülés és a halállal való elszánt birkózás produktuma, olvasmányként egyszerre szellemi és egzisztenciális élmény.

Ami most Andrassewvel, Andrassew körül megmozdult, mégis egészen más, mint a négy évtizeddel korábbi esemény. Mindenekelőtt az internettől, a Facebooktól, az új média képben, hangban és szövegben szinte teljes egyidejűséget teremt a történések között. A jelzések és visszajelzések pillanatonként váltják egymást, már-már illetlenül átlépve a konvencionális érintkezés keretein. Természetesnek vesszük, hogy a beteg maga ad gyorshírt az állapotáról, és hogy minden szavára több százan reagálnak. Amikor pedig meglopják, akkor bennünket is kifosztanak, mert amiképpen ő a mi válaszaink infúzióján él, ugyanúgy mi is rá vagyunk szorulva az ő életjeleire. A gáztett olvastán kis híján büntudatunk támad, hiszen ennyi technika mellett akár egy kamerát és hangosbeszélőt is becsempészhettünk volna a kórterembe. Különösen felháborítóan érezzük, hogy a tettesek, miközben elemelték a komputert, csakis azzal védekezhetek önmaguk előtt, hogy ennek a betegnek már úgysem lesz rá sokáig szüksége. Ez a feneketlen gonoszság a rablók szándékától függetlenül politikumot visz az egyszerű bűncselekménybe, azt üzeni: lám, ilyen világban élünk. Mi tagadás, pótcselekvésként indul a gyűjtés Andrassew Iván javára a Népszavában megadott számlaszámon.

Kisebbsfajta szenzációként üt be a hír, hogy Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes, igazságügy-miniszter negyvenezer forinttal járult hozzá az adakozáshoz. Ez már valóban politikai ügy, hiszen Andrassew a mai kurzusnak kíméletlen kritikusa, s Navracsicsról is lesújtó a véleménye. Márpedig nálunk az ellenfél ellenségnek számít, s a retorika mindkét oldalon a megsemmisítés metaforáiban éli ki magát. Ezért zavarba ejtő a kormányférfiú gesztusa, amit szívesebben értelmeznénk a lövészárkokon felülemelkedő, szívmelengető emberségként, mint olcsó kortesfogásként – ritkaságértéke miatt mindenképpen említést érdemel. Mindazonáltal korai volna meghatódni és elfeledkezni arról, hogy civilizált társadalmakban egy ilyen megnyilvánulás a kultúra minimumához tartozik. Mi több: még az átkos Horthy-korszakban is akadt rá példa, teszem azt a Népszava vezércikke Gömbös Gyula halálakor, amely ezzel a kurta mondattal indított: „Ellenfelünk volt.”

Humánusot mellesleg Orbán Viktor is kommunikált – például, amikor Wittner Mária követelése ellenére nem dobatta ki a kórházból magatehetetlen elődjét, Horn Gyulát, majd a végtisztesség perceiben Boross-sal, Medgyessyvel, Gyurcsánnyal és Bajnaival egy padra ült, és búcsúzóul kezet csókolt az özvegynek. Ez a kézcsók – amelyben miniszterelnökünk részelteti a nőpolitikusokat, Lendvai Ildikótól Angela Merkelig – divatjamúlt, operettszerű, parvenü gesztus, amelyről jól fizetett tanácsadóinak nem sikerült őt lebeszélniük. Mindegy, ez is több a semminél. Tény, hogy a proletár Hornban Orbán az erős osztályellenséget respektálta, azt a riválist, aki hozzá hasonlóan tudta, mi a hatalom. Gesztusnak megjárja, de vajon miért csak a halál összefüggésében jelenik meg a tiszteletadás?

A berlini Magyar Ház igazgatójaként elődömtől, Kurucz Gyulától megörököltem a dorotheenstrassei volt Collegium Hungaricum telkének ügyét. A telket és az akkor még rajta álló házat 1924-ben Klebelsberg Kunó kapta meg igen olcsón porosz kollégájától, és létrehozta benne a magyar kulturális intézetet. A háború végén szovjet katonai hatóság költözött a kissé romos, de nem teljesen kibombázott épületbe, majd 1949-ben az NDK megalakulásakor az ottani hatóságok kezelésébe került. Magyar részről ez ellen az ötvenes-hatvanas években semmit sem tettek, s az épületet időközben lebontották. Amikor 1973-ban megnyílt a Magyar Kultúra Háza, fel sem merült, hogy az a régi helyen történhetne – Klebelsberg intézménye reakciónak számított. 1991-ben azonban Paul Kárpáti, a magyar irodalom fordítója és népszerűsítője feljegyzést készített az ügyről. A budapesti minisztérium ekkor tett lépéseket a magyar tulajdon visszaszerzésére, ügyvédet fogadott, és különféle berlini hatóságokhoz apellált, ámde mindhiába. Kiderült, hogy az NDK egy 1984-es törvény alapján „népi tulajdonba” vette az úgymond kihasználatlan közterületeket, és Diepgen, az egyesült német főváros polgármestere hallani sem akart a CH visszaadásáról – az eladósodott metropolisz éppen telkekkel és házakkal próbálta szanálni magát. A Dorotheenstrasse 12. úgynevezett filételeknek számított az egykori fal közelében, ahol a négyzetméterek ára a szokásosnak akár négyszeresére is felszökhetett – így a CH-telek becsült értéke 12 millió márka volt.

A jogi út látszólag lezárult, itt már csak a politika segíthetett, egészen pontosan Horn, aki 1997 májusában hivatalos látogatásra érkezett Berlinbe, s Magyar Bálint kérésére a Magyar Házat is felvette a programjába. Erre az alkalomra rohamtempóban készítettünk elő egy Collegium Hungaricum-émlékkiállítást, korabeli iratokkal és képanyaggal bizonyítva, hogy a húszas évek CH-ja éppolyan elidegeníthetetlen része a magyar kultúrának, mint Tajvan Kínának. Horn látogatása igencsak rövidre sikeredett, mert házunkkal átellenben, a Rotes Rathausban Diepgen várta őt. Az aznapi sajtóban több cikk utalt rá, hogy a tárgyalásokon a telek ügye is szóba kerülhet, és a német média egyöntetűen drukkolta a határnyitó miniszterelnöknek.

Horn elég jól felkészíthették a témából, mert amikor végigvezettem a tárlók előtt, mielőtt bármit mondhattam volna, ő már öntudatosan

morogta maga elé: „Klebelsberg Kunó, 1875–1932”, „Gragger Róbert, 1887–1926” és így tovább, majd sietősen távozott. Ami ezután a polgármesteri hivatalban történt, futótűzként terjedt el Berlinben. Tárgyalás közben Horn lerakott az asztalra egy ötmárkást, és magyarázatul annyit mondott: „Collegium Hungaricum”, vagyis hogy ezt a szimbolikus árat fizetné a telekért. A levegő megfagyott körülötte, és még este is fagyos volt, amikor a szokásos díszvacsora keretében a vendég beírta nevét a város emlékkönyvébe. Diepgen pályafutásának legrövidebb beszédét tartotta, hanyagul zsebre tett kézzel, rosszkedvűen megdicsérte Hornt a határnyitásért. Horn, ha lehet, még komorabban nyilatkozott a magyar–német kapcsolatok biztató jövőjéről, a vacsorán pedig, épp a puding körbevitelkor felpattant, és kíséretével együtt távozott a repülőtérre, ahol már várta a kormánygép.

A csaknem botrányba fulladt vizit azonban éppen a Collegium Hungaricum ügyében happy enddel végződött. Hogy, hogy nem, előkerült egy 1984-es NDK-s külügyminisztériumi feljegyzés, amelyre valaki ráírta, hogy a CH-telek elbirtoklása ügyében semmi esetre se értesítsék „a magyar elvtársakat”. Német jogászai szemmel ez az elvtársiatlan magatartás annyit jelentett, hogy a keletnémetek rosszhiszeműen jártak el, mert pontosan tudták, hogy azokat a négyzetmétereket voltaképpen nem államosíthatják. Néhány hónappal később ért a telefonhívás a követségről: Diepgen, úgymond, Magyarországnak mint a kelet-európai reformok éllovasának érdemeit méltányolva visszaadja a dorotheenstrassei telket. Ez volt a hivatalos indoklás, de én ma is azt hiszem, hogy a horni huszárvágás többet nyomott a latban, mint a politikai vagy diplomáciai megfontolások.

Igaz, évekbe tellett, míg megépült a modern négyemeletes új székház, s ezen nincs mit csodálkozni, hiszen Kossuth óta tudjuk, hogy a magyarok jobban teljesítenek a megajánlásban, mint a kivitelben. Mindazonáltal a verebek azt csiripelik, hogy Horn ötmárkása máig szerencsepénzként forog a Rotes Rathaus vezető köreiben.

Tetszik Egy embernek tetszik. Az ismerőseid közül te lehetsz az első.

Kapcsolódó írások:

1. **Dalos György: Vulkánok és választások** Berlin, 2010. május 6. Eyjafjallajökull – alig tudom elképzelni, hogy...
2. **Dalos György: Születésnap, díjátadás és a Pofalla-ügy** Bonn–Berlin, 2011. október 6. Mégiscsak van valami a Facebook forradalmában:...
3. **Dalos György: Álom túlzásokkal** Berlin, 2012. április 9. Azt álmodtam, hogy Hitler feltámadt, és...
4. **Dalos György: Vadulunk** Berlin, 2012. szeptember 7. Fábri Péter barátom átküld nekem egy...
5. **Dalos György: Fehér füst, fekete füst** A füst végül meglett, mi több, egy füst alatt kettő...

Cimkék: **Dalos György**